

Наташа АНГЕЛОСКА-ГАЛЕВСКА
 Питер ВАН ЕНГЕЛСХОФЕН*

ЕВРОПСКИ СИСТЕМ СО КРЕДИТНИ ПОЕНИ ВО ВИСОКОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Што претставува кредитниот систем во високото образование?

Студирањето на високообразовните институции во земјите на Европската заедница е засновано врз систем на кредитни поени. Кредитите се нумерички вредности кои ја изразуваат работната оптовареност на студентот потребна за апсолвирање на една програмска единица. Кредитите го изразуваат количеството работа потребно за реализирање на програмската единица, во релација со вкупната работа потребна за комплетирање на целата студиска програма на академската институција.

Во кредитите се вградува целосната работна ангажираност на студентот, а не само наставните часови. Тоа подразбира учество на предавања, консултации, вежби, практична работа, семинари, теренска работа, домашна работа, учење во библиотека, менторство на други студенти, итн.

Кредитите се повеќе релативна отколку апсолутна мерка на студентската оптовареност со работа и учење.

- Еден кредитен поен е број што одговара на успешно завршена и внимателно димензионирана работна оптовареност на еден стандарден студент. Стандарден студент е оној кој е во можност да ја реализира студиската програма во стандарден период. Во повеќето европски земји кредитите претставуваат стандардизирана мерка која овозможува трансфер на поените што ги освоил студентот, од една на друга образовна институција во земјите на Европската заедница. Таквиот систем се нарекува *европски кредитен трансфер систем*. Во овој систем оптовареноста на стандардниот студент во една

* Фонтис универзитет за професионална едукација.

академска година е изразена со 60 кредитни поени, што значи по 30 кредитни поени од семестар или 20 поени од триместар. Доколку еден студент во текот на една година избрал и апсолвирал студиска програма од 120 кредитни поени, тоа значи дека работел двојно повеќе од просечниот студент во таа институција. Доколку студентот за една академска година реализирал програма од вкупно 30 поени, значи дека бил ангажиран значително помалку од стандардниот студент. На пример, вонредното студирање може да значи тотал од 30 кредитни поени годишно. Со вонредно студирање не може да се постигне сумата на поени како при редовното студирање.

Предностиите на европскиот систем со кредитни поени

Европскиот кредитен систем овозможува:

1. Изразување на ***ојтовареноста*** на студентот со работа и учење;
2. Мерење на ***најредокот*** на студентот според резултатите од учењето;
3. ***Споредување*** на програмските единици (на институционално, национално и интернационално ниво);
4. ***Мобилност*** на студентите и признавање на резултатите од студирањето;
5. ***Индивидуализација*** на текот на студирањето;
6. ***Континуирано*** образование во текот на целиот живот.

Недостатоци и ограничувања за примена

1. Потребно е ***целосно осмислување*** на системот пред почетокот на имплементацијата;
2. Резултатите треба внимателно да се ***администрираат***;
3. Освојувањето кредитни поени може да стане ***цел*** на студирањето;
4. ***Брзината*** на студирањето може да стане поважна од ***квалитетот*** на студирањето;

Конципирање и практична примена на системот со кредитни поени

1. Дизајнирањето на кредитниот систем и доделувањето на кредитите по програмски единици се врши „озгора надолу“. Се поаѓа од програмската макроструктура (наставниот план) и се определува кои курсеви (предмети) е потребно да ги реализира студентот за да ја стекне соодветната диплома. Од вкупната студиска програма се определува годишната програма, односно се прави избор на курсеви по академски години. На тој начин понатаму се стигнува до одделните програмски единици и определување на кредитите за секоја од нив. Доколку се започне обратно, „оздола нагоре“, дизајнирањето на системот станува посложено и обично резултира со поголем вкупен број кредитни поени од планираните, на пример повеќе од 60 поени годишно, што го отежнува трансферот на кредитите.
2. **Еден поен** е награда за успешно апсолвирана програмска единица со работна оптовареност на студентот од одреден број часови. Бројот на часови го вклучува вкупното време што студентот ќе го помине во подготвување на таа единица, во посетување на предавањата, во извршување на задачите во лабораторија и/или работилница, во домашна работа и во оценка на постигнатото. Во практиката ова може да биде ограничено на бројот на часовите на кои има контакт меѓу наставникот и студентот, помножено со одредени фактори, во зависност од природата на предметот:
 - фактор 1, за практични задачи за кои не е потребна претходна подготовка или активности во рамките на работилници;
 - фактор 2, за задолженија, каде што е потребна и домашна работа, на пример, да се напише дополнителен извештај од лабораториската работа на студентот;
 - фактор 3, ако се очекува повеќе работа за дома, како што се вежбите за домашна работа во рамките на теоретските предмети.

Не се практикува кредитите да се изразуваат со децимален број поени. Најчесто станува збор само за цели броеви или ретко, половина поен за кредит.

3. **Найредокот на студиите** во студиите може да се изрази во број на кредитни поени кои му се доделуваат на студентот.

На пример:

- Годишната оптовареност на студентот може да носи 60 кредитни поени. Доколку студентот освоил 48 поени, тој реализирал 80% од програмата за таа година. Ова е европскиот кредит трансфер систем;
- Годишната оптовареност на студентот може да носи 100 кредитни поени. Доколку студентот освоил 80 поени, тој реализирал 80% од програмата за таа година;
- Еден кредитен поен може да одговара на оптовареноста на студентот од 40 часа, односно на неговото учење во текот на една седмица. Во тој случај, едногодишното студирање би било еднакво на 42 кредитни поени или оптовареност на студентот од 1 680 часови. Практично тоа се 42 работни седмици, колку што содржи една академска година. Ваков систем е применет во холандското високо образование.
- Во Норвешка, една академска година носи 40 кредитни поени, но системот е наполно модуларизиран и изедначен по тежина на програмските единици. Конверзијата во вредноста на кредитите од европскиот кредит трансфер систем се добива само со множење на норвешките кредити со фактор 1,5.

4. Значајно е да се води сметка за **одмереноста** во работната оптовареност на студентот по семестри. Доколку не може да се постигне рамномерна распределба на тежината и некој семестар предвидува поголема работна оптовареност на студентот од друг, мора да постои белешка за тоа во **Пакејот информации** за студентите. Ова е значајно за да се избегнат недоразбирања и непријатности по направениот избор на курсеви од страна на студентот, а особено кога се работи за странски студент со прецизно испланирано време за престој и реализација на програмата.

5. Во системот на студирање кој овозможува **индивидуално темпо на најредување**, студентот ги избира предметите во зависност од то-

талниот број поени што му е потребен и во зависност од кредитот што го носат соодветните предмети.

6. Оцената што се добива од еден предмет може да е во релација со постигнатиот број поени, но при доделувањето на кредитните поени постои само **бинарен начин на вреднување**: доволен или недоволен број освоени поени. Бројот на кредитни поени што може да го освои студентот е фиксен. Овој број студентот го освојува доколку го посетувал курсот и ги задоволил предвидените регулации. Вреднувањето може да се врши на различни начини, преку писмено или усно испитување, преку работа во текот на курсот, со комбинација на двата начина, со презентација на семинари, итн. Сите студенти кои успеале да ги задоволат овие регулации добиваат еднаков, фиксен број поени. Квалитетот кој тие го покажале се изразува преку оцена, но таа не е пресудна за студентот.
7. Студентот завршува со предметот штом добие соодветен број поени, а тоа мора да биде регистрирано брзо и точно од службата за студентска администрација.
8. Во случај студентот да не успее да ги освои поените од некој предмет, може **да се обиде повторно**. Ова важи за програмата од одделен предмет, а не и за целата годишна програма. Не може да се повторува целата програма од една академска година. Ваквите правила треба да бидат вградени во статутот на институцијата во однос на системот на кредитни поени што ќе се практикува.
9. **Доделувањето државни стипендии** за студирање може да биде базирано на кредитните поени, како критериум за резултатите што ги постигнува студентот.
10. **Критериумите за прием** на студентите може да бидат изразени преку кредитни поени.
11. **Изборните предмети** може да бидат изразени во кредитни поени. Комплетната четиригодишна програма на студирање на една студиска група може да се состои од $4 \times 42 = 168$ кредитни поени. Овој вку-

пен број поени може да се добива од: 120 поени од задолжителните предмети, 40 поени до групата изборни задолжителни предмети и 8 поени од изборните предмети. Последните 8 поени се добиваат од предмети што студентот може да ги избира од други сродни студиски групи или насоки или од понудена и добро дефинирана програма на опции во рамките на самата студиска група.

12. Со кредитни поени може да бидат изразени и *останатиите студентски активности*, на пример, организацијата на екскурзии или летни кампови за деца со пречки во развојот, итн.
13. Резултатите од студирањето на различни институции, во сопствената држава и во други европски држави, се изразуваат преку кредитни поени кои се признаваат од матичната институција на која студирал студентот. *Студентската мобилност* во европските програми за размена е заснована врз европскиот систем на кредитни поени.

SUMMARY

Natasha ANGELOSKA-GALEVSKA

Peter VAN ENGELSHOVEN

EUROPEAN CREDIT POINT SYSTEM IN HIGHER EDUCATION

Text contains basic information about the Credit point system in higher education and the European Credit Transfer System.

Credit point system in higher education has the following objectives:

- Expression of student's study load
- Measuring of student's progress in study results
- Comparison of course units (institutional, national, international)
- Mobility of students and recognition of study results
- Instrument in individualisation of study path
- Instrument in lifelong education

Definitions:

- A credit point is a digit related to a successfully completed carefully dimensioned work load of a well defined student.
- A standard student is a student who is able to perform the study programme in the standardised programme period.

Disadvantages:

- Design of total system, before start of implementation
- Carefully administration of results
- Students may consider credit points as objective of education
- Quality of study results is replaced by speed of study

Key words: credit point, ECTS credit, student load, standard student, higher education

Sources: ECTS on Internet

Credit point system and regulations of PTH, Eindhoven